
DISKUSE

Anglicky nebo česky?*

Když jsem před lety obdivoval krásnou angličtinu mladého dánského kolegy (domníváje se, že jeden z jeho rodičů je rodilý Angličan), se skromným úsměvem mi řekl, že to souvisí s tím, že Dánové už před lety přijali novou definici gramotnosti. Podle této definice gramotný je ten Dán, který slovem a písmem ovládá dánštinu a angličtinu. Moudrost a užitečnost této definice je jistě velmi mnohým zřejmá. Stejně tak je zřejmé, že se netýká jen Dánů. Ti, kdož ji přijmou za svou, naleznou odpověď na otázku v nadpisu této poznámky. Ta odpověď zní: česky i anglicky.

Vše, co má nepochybný význam (pro svou aktuálnost a kvalitu) pro širokou (mezinárodní) odbornou komunitu, buď publikováno anglicky. A to nejen s ohledem na zájmy a potřeby těch, kteří češtinu neznají, ale stejnou měrou s ohledem na náš vlastní zájem: je přece iracionální publikovat dobrou práci v jazyku, kterému přes 95 % vážných potenciálních zájemců nerozumí. Samozřejmě to není specifikem chemie, totéž se týká celé oblasti přírodních věd. A ostatně tento požadavek dnes platí i pro valnou část humanitních disciplín, i když jazyk, umožňující dorozumění, nemusí být ve speciálních případech angličtina.

Je zřejmé, že ani v případě přijetí tohoto mínění velkou částí odborné veřejnosti, se v blízké době nic převratného nestane. Má to dva důvody, přičemž ten první má trvalou důležitost. Jde o udržování, pěstování a rozvíjení národního jazyka. Z toho plyne, že má a bude mít smysl publikovat články určitého zaměření v češtině. To se rozumí, že se to týká nejen článků zaměřených na výuku v národním jazyce. Ten druhý důvod souvisí s tím, že překvapivě málo občanů ČR ovládá dobře angličtinu. Většina je angličtinou nedotčena a mnozí ovládají angličtinu „částečně“ (přičemž ne jeden hlásící se do této kategorie patří spíše do kategorie předešlé). Fungující škola by v příštích letech měla udělat velké dílo. Počet učitelů angličtiny, učitelů hodných toho jména, však není dostatečný na to, aby takové dílo brzo vzniklo. Pro povzbuzení však buď řečeno, že úroveň mnoha mladých Čechů (majících za sebou pobyty ve světě), nejen v úzce odborném smyslu,

ale také z hlediska jazykového, stylistického a rétorického, je velice dobrá. Starejme se o to, aby tito mladší kolegové přispívali horlivěji do našeho časopisu.

Avšak už nyní bez odkládání by bylo dobré, kdyby vedení redakce Chemických Listů usilovalo o to, aby obecně užitečná sdělení např. o přístrojové technice, práce nabízející originální, syntetický pohled na určitou partii chemie, či třeba práce líčící poutavě zdejší příspěvky k chemii v minulosti (např. izolace a struktura adamantanu, stať o pionýrské době polarografie, studie přírodních látek, či chemie boranů) byly publikovány anglicky.

Užitek publikování v angličtině v našem časopise se nebude týkat jen toho, co už bylo řečeno či naznačeno. Ono vykáže pozitivní katalytický efekt třeba na jazykovou stránku seminářů a pracovního referování ve výzkumných týmech. Není přece možné, aby třeba v osmičlenné sestavě, jejíž dva členové nerozumí česky, se referovalo jinak než anglicky. (A radujme se z toho, že angličtina v posledním půlstoletí se stala ve vědách znamenitou nástupkyní středověké latiny). Není přece korektní, aby, rozhodnuli se např. nějaká společnost udělit uznání (diplom, medaili) třeba sedmi učencům, z nichž jen dva mluví česky, vést slavnostní ceremoniál v češtině. Nepochybně jsme se dali dobrým směrem: rok od roku přibývá v ČR laboratoří, v nichž je angličtina jazykem dobrého dorozumění.

Češtinu mám věru velice rád a ctím ji. Nemám však prázdné obavy z toho, že rostoucí znalost a užívání angličtiny (sloves i písmem) češtinu poškodí či dokonce ohrozí. Co ji ohrožuje denně, je nedbalost v mediích, dokonce i veřejnoprávních. Naše často šlendriánská denní mluva a dokonce to, že jsou i tací, kteří např. Řehoře Řeřichu citují jako Rehore Řerichu, přičemž pro Journal of American Chemical Society či Chemistry A European Journal je i nadále Řehořem Řeřichou. Bohužel jinak skvělá a nenahraditelná elektronická pošta má v tomto směru (nejen pokud jde o diakritická znaménka) nedobrý vliv. A co mě mrzí nejvíce, jsou-li profesionální češtináři k pokleskům úsměvně shovívaví, pokládajíce je za vývoj jazyka. Myslím, že často nejde o vývoj jazyka, spíše je to výraz nedbalosti a neúplného vzdělání.

Rudolf Zahradník

* Příspěvek do diskuse iniciované úvodníkem Jiřího Podešvy (Chem. Listy 99, 401 (2005)).